

H. M. VAN DORP, te Batavia.

BIJBELSche VERHALEN VOOR JONGE KINDEREN, naar den 10e druk van: *Mama's Bible Stories for her little boys and girls*, met 6 plaatjes, f 2.—

MOEDERS GIDS BIJ HET GEBED DER KINDEREN, f 2.—

Eene zeer fraaije verzameling fijn gekleurde *Prentenboeken*, *Kinderwerken*, etc., *Leerboeken* voor de *Hollandsche*, *Engelsche* en *Fransche Taal*, *Atlassen*, *Globes*, *Schoolkaarten* van 1 tot 6 en 8 bladen, van de Wereld, de Werelddeelen, Java, de Ind. Archipel, *Letjen*, *Griffels*, *Schrijf- en Teekenvoorbeelden*, etc. etc. (750)

Nog te bekomen:
HET WEEKBLAD VAN HET REGT, 1858.
per Mail a f 40.—

Bij H. M. VAN DORP.
(751)

Boekhandel van H. M. van Dorp.

BEETS, Nieuwe korenbloemen; laatste gedichten.
Idem, Letterkundige verpozingen.
VAN LENNEP, Geschiedenis van Noord-Nederland aan zijne kinderen verhaald, 4 dln., met 34 platen.
Idem, idem 12 deeltjes kl. 8o.
REVIUS, Cathéchismus der muzyk.
LOBE Idem.
ROTTECK, Geschiedenis der laatst 40 jaren.
CHRISTEMEIJER, Merkwaardigheden uit het gebied der menschelijke lotgevallen, 2 dln.
HOEK, BERNARD ROBELIUS: een oorspronkelijke roman 2 dln.
Handleiding voor het ombre en quadrille spel. (721).

à contant à f 125.—:

ENCYCLOPÉDIE MODERNE.

Dictionnaire abrégé des Sciences, des Lettres, des Arts, de l'Industrie, de l'Agriculture et du Commerce:

NOUVELLE ÉDITION PUBLIÉE

PAR FIRMIN DIDOT FRÈRES.

26 vol. in 8°. avec un Atlas de 3 vol. reliés.

Te bekomen bij
Batavia 1858. H. M. VAN DORP.
(724)

DABELIJK DISPONIBEL,

om geregeld per MAIL te vervolgen.

L'ILLUSTRATION.	f 40.—
ILLUSTRATED TIMES.	20.—
FLIEGENDE BLÄTTER.	9.—
ALBUM DER NATURE.	10.—
AGLAJA (Dames Handwerken).	10.—
FAMILIE-MAGAZIJN.	10.—
DE ECONOMIST (de Bruijn Kops).	15.—
MACONNIÉK WEEKBLAD.	10.—
ONZE TIJD.	16.—

Allen voor 1858. — Franco Batavia.

bij

(692) VAN HAREN NOMAN EN KOLFF.

WISSEL- EN DOOM-PORTFÈVILLES,

met en zonder slot.

Bij

(729) VAN HAREN, NOMAN EN KOLFF.

Vertrekkende Personen.

Schmidt, Mede-Directeur van de Cirque Européen, en familie naar Europa. (681)

J. Jank en Echtgenoot, repatriëren. Gemagtigde Allen en Co. (699)

Mr. J. T. M. Godefroy en Familie, gemagtigten Tiedeman en van Kerchem. (712)

L. Chemillier naar Europa. (714)

H. Tibbs naar Europa. (715)

By Tijde aankomst der Mail,

zal de Koningin der Nederlanden op den 26 dezer vertrekken naar Samarang en Soerabaja.

De Directeuren der N. I. Stoomboot-Maatschappij,

MACLAINE, WATSON & Co.

BATAVIA.

In den morgen van den 16den Maart, is Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal, met gevolg, van hier naar Buitenzorg vertrokken.

— Men berigt ons van Tangerang, dd. 16 dezer:

Allhier is last ontvangen, nasporingen te doen naar 17 Europeesche soldaten, die, sommigen gewapend, anderen ongewapend, in de afgelopen week, uit de garnizoenen te Wettevreden en Meester-Cornelis, zijn gedeseerdeerd.

Op den 10den dezer, gaven eenige Inlanders den Tjoetak of hoofdmandor van het land Kalidras (ook wel de Tangerangse rivier genaamd) kennis, dat zij een Europeesch soldaat op den linkeroever dier vaart hadden zien loopen. De Tjoetak sloeg, door eenige personen verzeld, den hem aangewezen weg in en achterhaalde dien soldaat, digt bij de Kampong Semanam, waarop hij hem toeriep terug te keeren. De soldaat voldeed hieraan, doch met uitgetrokken kling, ofschoon niemand eenig letsel toebrengende. De Tjoetak liet hierop een paar klappers halen en vroeg hem, of hij drinken wilde en, dit toestemmend beantwoord zijnde, vroeg hij hem zijne kling af, om ze te bezigtigen. Gewillig gaf hij die daartoe over, doch bemerkte nu dat hij verschalkt en het eigenlijk slechts om zijn wapen te doen geweest was, ten einde hem weerloos te maken, waarop hij den Tjoetak door teekenen te kennen gaf, hem te volgen en in de struiken nog eene sabel, eenige militaire kleedingsstukken en een policiemuts aanwees. Hij is vervolgens naar Tangerang gebragt en van daar den 12den naar Batavia teruggezonden.

Op den 11den is, in genoemde vaart, digt bij het landhuis Kalidras, het lijk van een Europeaan, naakt, doch zonder wonden of eenige andere teekenen van op hem gepleegd geweld, opgevischt. Waarschijnlijk was hij de kameraad van den hierboven vermelden soldaat, hebbende denkelijk de aangewezen kleeding en sabel aan hem toebehoord. Het lijk is ter herkenning naar Batavia opgezonden.

— Uit de Lampongs vernemen wij, dat aldaar vroeger een vrij aanzienlijke smokkelhandel in amfoen moet gedreven zijn, waaraan thans waarschijnlijk paal en perk is gesteld. In de eerste maanden van dit jaar namelijk, zijn door den waarnemenden resident, in de Lampongsche baai, 2 kisten met 72 bollen achterhaald, terwijl in de, bij de jongste expeditie onderworpen, Districten, door den Civielen en Militairen gezaghebber aldaar, achtereenvolgend 4 kisten, inhoudende 178 bollen, zijn in beslag genomen.

Wanneer men weet, dat iedere kist, die de pachter bij het Gouvernement moet koopen, met tien duizend guldens wordt betaald, zal men de belangrijkheid dezer aanhalingen kunnen nagaan.

Ook werden, in de laatste twee maanden, niet minder dan 15 tigers gedood, waaronder sommige van reusachtige grootte. Vroeger bedroeg dat getal nauwelijks 5 in een jaar.

— In den morgen van den 14den Maart, is van hier vertrokken, om met het Nederlandsch koopvaardijship *Zephyr*, gezagvoerder de Vries, naar Nederland terug te keeren, de afgetreden vice-president van den raad van Nederlandsch-Indië, de heer J. P. C. Ruloffs.

De heer Ruloffs, in 1796 te Amsterdam geboren, trad, op den 1sten April 1811, aldaar in dienst als commies extraordinair der marine.

In die betrekking diende hij ruim twee jaren en was daarna nog een goed jaar werkzaam bij het marine departement, toen hij, in 1815, werd benoemd tot opperschrijver en fiscaal bij Z. M. Oost-Indisch esca-der, in welke hoedanigheid hij in 1816, met Z. M. schip *Admiraal Evertsen*, in Nederlandsch-Indië aankwam.

Na een verblijf in Indië van ongeveer drie jaren, keerde de heer Ruloffs, die intusschen was benoemd tot opperschrijver in het vaste corps officieren van administratie, met den rang van kapitein-luitenant-ter-zee, met bovengenoemd oorlogschip naar Nederland terug. Bij het eiland *Diego Garcia* leed de *Admiraal Evertsen* schipbreuk en was de heer Ruloffs genoodzaakt, zich eenige maanden op het eiland *Mauritius* op te houden.

In 1820 in Nederland teruggekeerd, werd de heer Ruloffs in buitengewone commissie gesteld tot onderzoek van marine aangelegenheden, en in Maart 1823 kwam hij, als opperschrijver en fiscaal, met Z. M. fregat *Eurydice*, in Nederlandsch-Indië terug.

Toen de betrekking van adjunct directeur der koloniale marine openviel, waarvoor een bekwaam administrateur, tevens bekend met de bij de Koninklijke Nederlandsche marine ingevoerde administratie, noodig was, viel het oog op den heer Ruloffs; in December 1823 werd hij als zoodanig aangesteld, onder toekenning van den rang van kapitein-luitenant der Koninklijke koloniale marine, terwijl hij tevens eervol werd ontslagen uit de dienst bij de Nederlandsche marine.

In 1825 werd hem de rang toegekend van kapitein-ter-zee der 2de klasse.

Van af Januarij 1827 tot September 1829, was de heer Ruloffs werkzaam als lid van het hoog-militair gerechtshof.

In het begin van 1828 werden hem de functien van hoofd-administrateur der marine opgedragen, waarmede hij van af 1829 tot 1839, definitief bleef belast. Gedurende vier jaren, van 1834 tot 1838, was hij ook nog belast met het militair beheer over Z. M. koloniale marine.

In 1839, dus na gedurende ruim 15 jaren zijne diensten aan het marine departement in Nederlandsch-Indië te hebben gewijd, werd de heer Ruloffs in civiele dienst overgeplaatst en hem het presidium opgedragen van de algemeene rekenkamer.

Als bewijs van bijzondere tevredenheid werd hem de honoraire rang van kapitein-ter-zee op den duur verzekerd.

Zijne verdiensten werden ook door Z. M. den Koning erkend door zijne benoeming, in dat zelfde jaar, tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

Achtereenvolgend werden den heer Ruloffs opgedragen, in 1843 de directie der producten en civiele magazijnen, en in 1844 de gewichtige betrekking van directeur-generaal van financiën.

Na vier jaren in deze laatste betrekking werkzaam te zijn geweest, en dus na een onafgebroken diensttijd van 37 jaren, waarvan 28 in Indië, verzocht en ver-

kreeg de heer Ruloffs in Februarij 1848 zijn eervol ontslag, onder toekening van pensioen en onder danktuiging voor zijne langdurige en goede diensten. Mei van dat jaar vertrok hij naar Nederland.

In Nederland werd de heer Ruloffs, in November 1848 door den Koning benoemd tot staatsraad in buitengewone dienst en in het daaropvolgende jaar tot lid den raad van Nederlandsch-Indië, in welke hoedanigheid hij in Julij 1850 in Nederlandsch-Indië terugkwam.

In 1853 werd hem de waarneming der betrekking van vice-president van den raad van Nederlandsch-Indië opgedragen, tot welke waardigheid hij in October 1854 door den Koning definitief werd benoemd.

Na den lande nog acht jaren, en dus te zamen 36 jaren, waarvan 36 in Nederlandsch-Indië, in meerende hoogst gewichtige en moeilijke betrekkingen te hebben gediend, terwijl hij zes malen, bij afwezigheid of verhindering van den Gouverneur-Generaal, belast was met het dagelijksch beleid der zaken, waarvoor hij steeds bijzondere tevredenheid mogt inoogsten, verlangde heer Ruloffs naar eene welverdiende rust.

Hij verzocht daarom eervol ontslag, in te gaan 1°. Maart 1858, hetwelk hem, bij Koninklijk besluit van 7 October 1857 no. 63, onder dankbetuiging voor langdurige en trouwe diensten door hem aan den lande bewezen, werd verleend.

De verdiensten van den heer Ruloffs werden door Z. M. den Koning ook nog erkend, door hem te noemen tot commandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw en tot ridder met de ster der orde de eikenkroon; terwijl hem ook nog de onderscheiding te beurt viel van tot commandeur der Leopolds-orden van België benoemd te worden.

Sumatra's Westkust. — De berigten over de maand Februarij behelzen het volgende:

Padang. — Te Singkel is het, na het vertrek der kwaadgezinde Atjinezen (zie ons nummer van 17 Januarij), weder even rustig als te voren; de handel daar in deze maand vrij levendig.

Het padigewas en de koffijtuinen in de residentie pangoeli staan zeer goed en beloven eenen voordeeligen oogst.

In de residentie *Padangsche Bovenlanden* staat koffij mede goed; het padigewas schijnt daar echter veel geleden te hebben van het ongestadige weder.

Bencoelen. — In de vorige en in deze maand werden in de districten *Andalas*, *Soengi Kroe* en *Lima Boda* 9 menschen door tigers gedood.

Op de hoogte van *Linou (Kauer)*, is een vaartuig met goederen omgeslagen. Van de zes zich daarop bevindende personen werden vier gered; de andere twee worden nog vermist. De goederen bleven behouden.

Bangka. — Gedurende de maand Februarij, zijn te *Malok* uit *China* aangekomen ongeveer 1200 sinkes (Chinesche nieuwelingen), die bij de mijnen zijn ingedeeld.

Op de hoofdplaats *Muntok* bestaat schaarschte aan rijst. Van *Palembang* wordt weinig of niets aangevoerd. De rijst was in de maand Februarij slechts bij zeer kleine hoeveelheden te verkrijgen.

In het district *Soengieliat* hebben eenige mijnen gebrek aan water.

Billiton. — Gedurende de maand Februarij heeft hier weinig geregend.

Met den rijstoogst is men bezig; dezelve valt echter niet mede.

De bevolking in de binnenlanden is nog voldoende van rijst voorzien.

De prijs van de rijst was op de hoofdplaats f 10.— per picol.

De mijnen zijn voldoende van water voorzien, om te kunnen werken.

Aan boord van Z. M. schroeffkorvet *Prinses Amelia* onder bevel van den kapitein-luitenant-ter-zee G. D. Clarkson, liggende ter reede van *Hongkong (China)*, werd op den 1sten Februarij jl., met de gebruikelijke militaire eerbewijzingen, de geboortedag gevierd van H. K. H. *Prinses Frederik*.

Aan het op den middag van dien dag gedaan saluut van 21 schoten, werd deelgenomen door al de aanwezige vreemde oorlogschepen, die ook de Nederlandsche vlag van den grooten top hadden waaijen. (Jav. Cour.)

Wij vernemen uit een particulier schrijven van Ba-wean, dat de *Gedeh* aldaar is teruggekomen, hebbende de kruisboot, welke van hier is medegenomen, onder door gesleept, waarschijnlijk doordien de roerganger sloop of niet gezorgd had, in het vaarwater van het stoomschip te blijven. Het ongeluk gebeurde des avonds ten 9 uur, bij stikdonkere lucht. Door de spoedig aangebragte hulpsloepen, gelukte het aan de wakkere pogingen van officieren en matrozen, 20 man der équipage te redden, waarbij een matroos zwaar gekwetst werd. Een hunner heeft echter zijn dood in de golven gevonden.

De kruisboot, welke van Soerabaya moest worden medegenomen, was op het oogenblik van vertrek niet in staat dienst te doen. (Soer. Ct.)

— Van *Tosarie* ontvangen wij van eenen ooggetuige, de volgende bijzonderheden, omtrent de uitharsting van den, in deze residentie gelegen, vuurspuwenden berg *Bromo*.

Na eenen langdurigen rustenden toestand, is deze vulkaan, op den 1den dezer, weder begonnen te werken.

Een hevig onderaardsch gedruisch is de eerste vuurspuwing voorafgegaan; den 3den dag stegen bijeengepakte rookkolommen en enkele steenen uit den krater, terwijl, op den 4den dag, de eerste rookwolken verdwenen en plaats maakten voor groote massen steenen, welke, met een onophoudelijk donderend geluid, tot op een halven paal afstands nederkwamen.

Heden stijgen slechts witte en gele wolken naar boven, welke duidelijk te kennen geven, dat het inwendige des vulcaans geheel brandende is. Op de plaats, van waar men ons dit berigt, omstreeks 8 palen afstands van den krater, worden bij afwisseling de onderaardsche geluiden vernomen.

(Pas. N. en Adv. Blad.)

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag, 17 Maart 1858, No. 22.

ENGELAND.

Londen, 19 Jan. H. M. heeft bevolen, dat mantrenen getroffen worden, om eene Afrikaansche Prinses, die nagenoeg den ouderdom van 18 jaren heeft bereikt en na het overlijden van haren vader naar Engeland was gebracht, en te Chatham onder de leiding van een gesetlike en diens echtgenoot, op kosten van H. M., opgevoerd, bij de huwelijksplechtigheid op 25 dezer verantwoord te doen zijn. De Koningin heeft verscheidene fraaie kleedingstukken gezonden, opdat de Prinses behoorlijk kunne vertoonen.

Londen, 23 Jan. Waarschijnlijk bestaat er op dit oogenblik, in het gansche Vereenigde Koninkrijk, geen politiek naam, dan die van onze koninklijke prinses. Onze generaals en soldaten in Indië zijn voor de oogenblik van het publiek verdwenen, om het een nieuw bevelingsbeeld te doen aanschouwen, en onze naauwverkeerde schrik over den val van Delhi en Lucknow en de wisselvalligheden van het bloedig strijden, die verre van de andere zijde van den Oceaan plaats grijpen, wijken voor een oogenblik voor een treffender belang.

De plechtigheid, die op overmorgen zal worden voltrokken, in Engeland, dan ook van deszels uitstekendste dochter beooven, om haar levenslot met dat van den overman van den eersten protestantschen troon op het vasteland te vereenigen. Wij bezaten haar waarlijk te niet in ons midden; naauwelijks 18 jaren oud, verlaat zij den gastrijken grond, die haar zag geboren worden, om op te treden, maar haar hart zal ons niet vergeten, wanneer zij in de hoofdstad van dat koninklijk Pruisen zal gezeten zijn, waar zij hare voortreffelijke hoedanigheden en teederheid zal besteden, om het lijden van een welbekenden koning te lenigen, wien een rampzalig lot het ziele van zijn volk verwijderd houdt, en Engeland met haar van verre een kus toezenden, dien de zee, als een danige slavin, met de vurige wenschen, die wij voor haar geluk koesteren, zal overvoeren.

De teebereidselen voor het bruilofsfeest worden te St. James's palace met ijver voortgezet. Alle uitvindingen der versierende schilder- en behangkunst worden daaraan dienstbaar gesteld, om den glans van dat feest te verhoogen. Engeland moet zich overtreffen, de koning der zeeën moet den hoogsten rang, dien zij onder de natien der wereld verworven heeft, handhaven; het onthaal van den Prins van Pruisen moet den doorluchteren personen waardig zijn, die naar Londen zijn overgekomen, om door hunne tegenwoordigheid de staatkundige aangelegenheid te bevestigen, die den prins van Pruisen met onze koninklijke prinsens vereenigende, eensgezindheid tusschen beide landen moet zaaijen.

De huwelijks- en alle helderziende staatsmannen zullen het weldra omtrent dit punt eens zijn — is van hoog staatkundig gewigt in de schaal der belangen van Europa. Ik voor mij geloof, dat het een nieuw pand zal zijn voor den algemeenen vrede en aanleiding geven tot het aangaan eener bevredigende overeenkomst tusschen de beide belanghebbende landen ten opzichte eener kwestie, welke den zoo duur door het Congres van Parijs verworven vrede op nieuw dreigde te verbreken. Gij bevestig wel, dat ik hier het vraagstuk der Vorstendommen heb. Reeds weten wij, dat Frankrijk eenige concessies gedaan heeft, van dien aard, dat zij het tusschen de mogendheden bestaande misverstand zullen kunnen nit den weg ruimen. Alleen Pruisen heeft nog het stilzwijgen bewaard en Engeland heeft vermeend, door een gelukkig huwelijk, hetwelk met de insigten van beiden overeenstemde, dat zij te kunnen doen begrijpen, dat eene wederkerige overtuiging de aangaande regeling dier kwestie, het eenige van het Parijsche tractaat, dat nog niet ten uitvoer is gebracht, bevorderen zal.

De Lord-major van Birmingham is verwittigd, dat de koninklijke prinses en de prins van Pruisen, aanstaanden Zaterdag, in het paleis van Buckingham in persoon de groeten zullen ontvangen, welke die stad hun, bij gelegenheid van hun huwelijk, wil aanbieden en die, te gelyken met Woensdag, openbaar ten toon zullen worden gesteld. De voornaamste bestaan in een paar antieke Candelabres met zes armen, uit de fabriek der Messinger en Co., keurig net gewerkt en bij een andere goed uitgevallen, welke men zegt eene onschatbare waarde te bezitten; eene bewonderenswaardige groep, uit in brons, H. M. en den prins van Wallis voorstellende. De groep heeft met haar voetstuk eene hoogte van 28 duim; het werk mag als een wezenlijk kunstmeesterstuk beschouwd worden en de gelijkenis is treffend. Een aangenaam aandenken zal het voor onze prinses wezen, wanneer zij verwijderd van haar moederland, de hooge bestemming van den aanstaanden Souverein van Pruisen deelde, een zoo schoon portret bezit dier zo zeer beminde moeder, dier deugdzaame koningin, die trotsch is op het geluk van haar kind. Men spreekt ook van een prachtig, rijk ingebonden album met een tiendeel dees, welks betekenis, naar men mij verzekert, is: „Moge er altijd vrede heerschen bij het koninklijk paar.” De H. H. Colles en Co. zullen ook een groot aantal voorwerpen in silver leveren, omtrent welke ik slechts de verdiensten dier vernuftige fabrieken in herinnering kan brengen. In een woord de geschenken der stad Birmingham zijn in alle opzichten naar kunst en niverheids roem waardig en wij mogen hopen, dat H. H. H. lang de herinnering aan de gescheitheid haren inwoners zullen behouden.

S. S. Het gerucht verspreidt zich heden, dat, indien men geloof mag slaan aan een Duitsch dagblad, H. Prins Frederik Wilhelm van Pruisen, bij een langa door den Koning van Pruisen genomen besluit, vóór zijn vertrek naar Londen, tot generaal major is bevorderd. De prins verlaat heden Berlijn en zal morgen, zondag, in deze hoofdstad aankomen.

— Vroeger is gemeld, dat de aandeelhouders der Oost-Indische Compagnie eene algemeene vergadering hebben gehouden, waarin zij zijn opgekomen tegen het plan der regering, om de Compagnie op te heffen. Men verneemt thans dat dit ligchaam van menschen is eene petitie bij het parlement in te dienen, waarbij het op zijne instandhouding blijft aandringen, als strekkende tot bevordering van de wezenlijke belangen van Indië. In die petitie worden aan den eenen kant de misslagen, die in het Indisch bestuur begaan zijn, aan anderen ten laaste gelegd, en aan den anderen kant wil zij in het feit, dat de burgerlijke bevolking van Indië geen deel genomen heeft aan den opstand, het bewijs zien, dat het bestuur der Compagnie voortreffelijk geweest is.

Wat nu het gemis der verantwoordelijkheid betreft, hetwelk men zoo dikwijls als een der grootste gebreken der Compagnie heeft aangevoerd, zoo tracht de petitie te betoogen, dat, wel verrek dat de verantwoordelijkheid nopens de Indische zaken niet voldoende zou zijn, zij integendeel overdreven is, vermits de Board of Control verantwoordelijk is voor alles, wat in Indië gedaan en nagelaten wordt; terwijl het hof van directeuren van zijn kant verantwoordelijk is voor alle raadgevingen en wat dies meer zij.

Dat men over deze aangelegenheid gewigtige en langdurige debatten in het parlement kan te gemoet zien, wordt door allen erkend.

FRANKRIJK.

De Engelsche dagbladen zijn oevervuld met berigten omtrent de aanleggers van den aanslag in de straat Lepelletier. Binnen weinige dagen zullen wij in het bezit zijn van eene geheele levensgeschiedenis. Maar wij weten reeds genoeg van de Orsini's, de Pieri's en hunne medplegtigen, om nog eenigen twijfel te kunnen voeden omtrent den wezenlijken oorsprong van hun noodlottig plan. Al die lieden zijn door vereenstemming van denkbeelden en oude betrekkingen aan Mazzini verbonden. Buitendien baart het geene verwondering, hen in alle tijdperken hun levens in geheime genootschappen, zamenzweringen en moorden gemengd te zien. Orsini had zich, op zijn 22ste jaar, reeds met de eerst bedoelde verbroederd en werd tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld. Pieri is een gelukzoeker van de ergste soort, die, onder andere voorvallen zijns levens, in zijn land een moord begaan heeft, waardoor hij genoodzaakt werd te vlugten. Rudio is niet veel beter dan zijne medplegtigen.

Bewezen is het thans ook, dat de lieden in Engeland leefden en daar, onder de bescherming der gastvrijheid, waarvan zij het voorwort waren, hun plan beraamden. Dit belet den Times echter niet, met levendigheid, zijn scherp twistgeschied tegen den Morning Post vol te houden en zich vijandig te verklaren tegen de voorgestelde maatregelen, ten opzichte der in Engeland verblijvende uitgewekenen. In een artikel, dat hij gisteren over deze kwestie mededeelde, bevestigde de Times de volgende zinsnede, die wel de aandacht waardig is: „Het zou moeilijk vallen te willen bevestigen, dat wij Orsini hadden moeten in hechtenis nemen, althans aan Oostenrijk hetzij aan Frankrijk, waarmee wij, in 't voorbijgaan gezegd, zelfs niet eens eene in werking zijnde overeenkomst van uitlevering hebben overgeven. Die verklaring is intusschen zoo duidelijk, dat zij niet af kan zijn eenige uitleggingen en ophelderingen uit te lokken, die zich niet lang zullen laten wachten. Ten dien opzichte kunnen wij ook nog betuigen, dat de strenge maatregelen, die in alle landen betrekkelijk de uitgewekenen zullen genomen worden, de goedkeuring der bevolkingen wegdragen. In België wordt ook de wijziging, die men in het Strafwetboek wil brengen, om tot regterlijke vervolgingen van de beleedigingen, die, door middel der drukpers, vreemden vorsten worden aangedaan, te kunnen overgaan, algemeen goedgekeurd en men is daar voornemens de waakzaamheid te verdubbelen, ten einde op ons grondgebied geene aanleggers van misdaden te laten doordringen, zoo als zich te Londen ophouden.

— **Parijs 19 Jan.** Een treffend tooneel heeft er op de Tuilerien, na de dankmis, die H. H. M. de keizer en keizerin, den dag na den aanslag hadden bijgewoond, plaats gehad. De keizerlijke prins, bij zijne verhevenouders gebracht, bespeurde de schram, die een der projectielen op het gelaat des keizers had toegebracht en zeide: Bobo! Papa? De keizer, vertederd, nam het kind op zijne armen en vroeg: Houdt gij veel van uwen vader? Het antwoord van het kind was eene omhelzing en nogmaals zeide het: Bobo? Door de liefkozingen en de taal van zijn kind, was de man, die den vorigen dag den dood overschrokken en zonder te verbleeken onder de oogen had gezien, zich zelven niet meer meester en barstte los in tranen.

— **Parijs, 23 Jan.** De ijver en vaardigheid, door de Engelsche politie aan den dag gelegd, om alles wat betrekking heeft op den aanslag van den 14, op Britschen grond uit te vorschen, zonde des noods voldoende zijn om aan te toonen, dat toen aan den anderen oever van het kanaal geneigd is, alles wat overeen te brengen is met de constitutie en wetten van het Vereenigd Koninkrijk in het belang van het Fransche Gouvernement, ter ontdekking der medplegtigen aan dien aanslag, ten uitvoer te brengen. De bijzonderheden, die de Morning Post van heden omtrent de huiszoekingen ter woonplaats van Pieri te Birmingham vermeldt, wijzen genoegzaam aan, dat het onderzoek der Engelsche politie met voortvarendheid geschiedt en doen even zoo nieuwe en belangrijke ontdekkingen te gemoet zien, waaronder wel gerekend kan worden het vinden van eenige nummers van den Spectateur ten huize van Pieri.

— De generaal Roguet is aan de betere hand en de geneesheeren kunnen thans voor zijne spoedige geneezing instaan. Geheel anders was zulks eenige dagen geleden, toen zijn toestand zijnen vrienden de grootste ongerustheid baarde.

Aangaande dien generaal verhaalde men mij zoo even, dat zonder hem de keizer zich waarschijnlijk zonder geleide naar de Opera zou hebben begeven. Inderdaad

*) Eene fransche kinderlijke uitdrukking, om te vragen of men pijn heeft.

zou Napoleon, in het rijtuig stappende, toen hij het peloton lanciers, dat gereed stond om hem te begeleiden, ontwaarde, tot den generaal gezegd hebben, dat hij geen geleide behoefde en die dapperen konden inrukken; doch de generaal zou de gegevene bevelen, die niet ingetrokken konden worden, herinnerende, er op hebben aangedrongen en daardoor bevonden die lanciers zich, op het oogenblik van het noodlottig voorval, nabij het keizerlijk rijtuig.

— **Parijs, 22 Januarij.** Men verzekert nu van eene doorgaans goed onderrigte zijde, dat onze regering tot eene expeditie tegen Cochinchina besloten heeft. Het plan is, zoo zegt men al verder, om zich in de eerste plaats van een geschikt punt in de baai van Turan meester te maken. Dit zal evenwel eerst dan geschieden, wanneer Canton veroverd zal zijn. Een bewijs, dat men, met opzigt tot het tegenwoordig geschil met China, met meer nadruk zal optreden, dan het tot dusverre den schijn had, is, dat op bevel des ministers van marine, een tweede bataillon infanterie bevel heeft gekregen, om zich naar Brest te begeven, ten einde daar aan boord van de schepen over te gaan, die eerstdaags naar de Chinese zee zullen vertrekken.

DUITSCHLAND.

Uit Hanover schrijft men dat een reizend koopman, die, des middags van den 14den dezer, aan eene openbare tafel aldaar, van den aanslag op het leven van keizer Napoleon als van een reeds gebeurd feit sprak, ofschoon de aanslag, zooals men weet, eerst des avonds plaats had, deswege door de koninklijke politie in het verhoor genomen is. Een bankier in genoemde hoofdstad, dien de koopman daarop als zijn zegsman aanduidde, werd insgelijks verhoord, als wanneer bleek, dat deze eene order per telegraaf naar Parijs gezonden en daarop een antwoord ontvangen had, hetgeen hem dermate verwonderde, dat hij zich de uitdrukking liet ontvallen: er moet te Parijs zeker iets gaande zijn. Zou men ook weer een aanslag op het leven des keizers beproefd hebben! De bedoelde koopman had nu, zooals het meer gaat, die nitdrukking oververteld, maar in een zin, die aan een reeds gebeurd feit deed denken en zoo was het gerucht van een aanslag op het leven des keizers, binnen een paar uren, door geheel Hanover verspreid geworden.

— Door de bijna voorbeeldloze droogte van den Rijn heeft men de volgende ontdekking gedaan. Te Kleinlaufenberg, aan die rivier, naar Bazil opvarende, in het groot hertogdom Baden gelegen, ziet men thans in het midden van den stroom, een rots, die slechts zichtbaar wordt, wanneer de rivier bijna geheel is drooggevallen. Op een ijzeren plaat, sedert eenwen in die rots geplaatst, leest men de jaartallen, thans geheel droog, van 1672, 1692, 1714, 1750 en 1797. De Aar, in Zwitserland, die zich tusschen Bazil en Schaffhausen in den Rijn werpt, is zoo laag, dat geheel onbekende rotsen droog zijn gevallen. Op een derzelven leest men ingehouwen het jaartal 1305, en de onderwijzer van Alton, een klein dorp in de nabijheid, heeft zijn schoolkinderen derwaarts gebracht en op die rots, welke geen huimer naar alle waarschijnlijkheid gedurende den loop zijns levens voor de tweede maal aanschouwen zal, een maaltijd doen houden.

— De Oostenrijksche Courant, bevat, onder dagteekening Weenen 18 Januarij, de volgende mededeelingen omtrent de begrafenis van den maarschalk Radetzky.

De begrafenis van den maarschalk Radetzky heeft, heden, te midden van eenen ontzaggelijken toeloop, plaats gehad. Het stoffelijk overschot was gisteren, met het militair gevolg van het 2de legercorps, aan de station van den zuiderspoorweg aangebragt en daar door den plaatselijken commandant en eenige officieren ontvangen, terwijl eene compagnie van een Hongaarsch regiment de militaire eer bewees. De doodkist, 665 pd. wegende, werd, in de wapenzaal van het arsenaal, in een verlichte kapel geplaatst. Daar bragten talrijke wapenbroeders en bewonderaars van den overledene hem een laatste bezoek.

Dezen morgen was het gansche garnizoen van Weenen en de omstreken onder de wapenen en op het glacijs in twee linien van bataille geschaard. Eene brigade, bestaande uit twee regimenten cavallerie, haalde het lijk af. De doodkist werd op een prachtige wagen geplaatst en 24 kanonschoten gaven het teeken tot afrijden. De stoet stelde zich in beweging, den weg naar de kerk van den Heiligen Stephanus inslaande. Nabij den tuin van Prins Schwartzenberg, omringden de officieren en manschappen van het 3de regiment Huzaren, dat den naam van den veldmaarschalk zal dragen, het lijk. Op het oogenblik, dat de stoet de Heldere Maneschynburg overtrok, werden er weder 24 kanonschoten gelost. Daar stond het leger op het glacijs geschaard. Z. M. nam het bevel op zich en deed de geweren presenteren.

De muzikanten hieven den beroemden marsch van Radetzky, door Strauss vervaardigd, aan. De stoet zette zich vervolgens weder in beweging. Zijne Majesteit de Keizer stelde zich te paard en omringd door een schitterenden staf aan het hoofd der colonne en geleide dezelve naar den kathedraal St. Stephanus. Onder zijne bevelen, commandeerde de maarschalk Graaf Eugenius von Watrislow het 1ste en de veldtuigmeester von Wimpfen het 2de Bataillon. Aan den ingang der kerk werd het lijk door den opperaalmoezenier te velde ontvangen en door den coadjutor gezegend. Op dat oogenblik vielen weder 24 kanonschoten.

In den kathedraal waren de hooge staatsbeambten, de gemeenteraad en andere aanzienlijke personen versameld. De eeregasten, die onmiddellijk volgden, trokken aller oogen tot zich, want het Duitsche Bonds- en het Russische leger werden door talrijke bezedeningen vertegenwoordigd. De op een gepakte menigte had een droefgeestig en somber aanzien. Na het einde der dienst, begaf de stoet zich naar den Noorderspoorweg, alwaar de gebruikelijke salvo's uit het geschut en pelotonsvuren werden gedaan.

Men leest nog in de Presse van Weenen: De plaats, die tot rustoord van den veldmaarschalk Radetzky dient, is een heuvel eenige jaren geleden door een eenvoudig particulier, den heer Pargfrieder, als praalgraf, t. r. zijner eere en die van het gansche Oostenrijk-

sche leger ingerigt, bestaande uit een middengebouw, versierd, even als het plein voor hetzelfde en den omringenden tuin, met de standbeelden van 16 veldmaarschalken, 54 generaals en vermaarde mannen, 43 leden der Maria Theresia orde en vele andere stand- en borstbeelden, bepaaldelijk uit het tijdstip van 1818 en der oorlogen in het begin dezer eeuw.

Verscheidene obeliskken zijn gereed, om de lijken der groote krijgslieden te ontvangen. Reeds is dat van den generaal Wimpfen in een derzelve bijgezet. Men zegt dat de heer Pragsrieder, ten einde het verlangen van den veldmaarschalk Radetzky, om in dien heldenheuseel begraven te worden, te kunnen overeen brengen met dat van den keizer, om de begrafeniskosten van den maarschalk te dragen, het gansche monument Z. M. ten geschenke heeft aangeboden.

— Te Augsburg heeft men sedert eenige weken een alerszonderling verschijnsel. Aan een aantal vrouwen en meisjes wordt, soms op klaarlichten dag, doch meest bij schemeravond, op straat onverwachts het hoofdhaar geheel afgesneden. De operatie gebeurt zoo bliksemsnel, dat het haar weg is, eer men er nog regt erg in heeft. De meest ijverige waakzaamheid der politie, ondersteund door tal van patrouilles, heeft tot dusverre geen ander uitwiskel gehad, dan dat de burgemeester van Augsburg in den gemeenteraad openlijk heeft betuigd, dat er wel verschillende personen in hechtenis waren genomen, doch dat men telkens had misgeleed. En inmiddels duren deze zonderlinge hairrooverijen voort, en hebben zich zelf, blijkens de laatste berichten, thans ook naar München overgeplaatst.

— De hertog Paul van Wurtemberg, beroemd wegens zijne vroegere reizen in andere werelddeelen, heeft zich, ofschoon reeds 61 jaren oud, weder naar Amerika begeven.

— De grijze koning van Wurtemberg is ernstig ongesteld. Het jongste bulletin uit Stuttgart nopens zijn toestand luidt evenwel tamelijk bevredigend. De aanvallen van koorts en hoest hebben echter nog niet opgehouden.

— De faillissementen zijn te Stuttgart aan het toenemen. Een van den bankier Arleiter bedraagt van 3 tot 400,000 fl., en dat van den bankier Chr. Weiss is bijna even zoo groot; deze laatste is voortvlugtig.

— Volgens handelsbrieven uit Hamburg, gaat de voorraad van de voorhanden koffij alle berekening te boven. Dit schijnt ook met betrekking tot het geval te zijn, die door het lange liggen geheel bedorven, thans tot wagensmeer wordt verkocht.

— Tot heden bedraagt het getal der faillissementen te Hamburg 140, met een passief van circa 200 miljoen M. B.

ZWITSERLAND.

Het afgelopen jaar wordt, uit Bern, als rijk aan zegeningen voor Zwitserland geschilderd. Hiertoe behoort, in de eerste plaats, de gelukkige afloop van het geschied over Neuchâtel; het goede gevolg der tentoonstelling, die van tot de ontwikkeling van 's lands industrie en handel heeft bijgedragen; wijders de vernieuwvuldiging en uitbreiding der spoorwegen en telegrafien; dit alles heeft den algemeenen welstand zeer vermeerderd.

— Er zijn te Zurich handelshuizen, die, tengevolge der crisis in Amerika, Engeland en Hamburg, circa een miljoen francs verloren hebben, en toch staande zijn gebleven.

— In de laatste dagen heeft men op nieuw schokken van aardbeving in Zwitserland waargenomen.

— In Zwitserland is de algemeene aandacht zeer gevestigd op het ontwerp, om het Dappenthal aan Frankrijk af te staan. Men laakt de geheimhouding, welke bij de onderhandelingen met de Fransche regering daarentrent plaats heeft. Het groot belang, dat deze laatste in het bezit van dit dal aan den dag legt, verwekt bij velen wantrouwen, in weerwil van de verklaring des generaals Dufour, dat het voor de verdediging van de Zwitsersche grenzen van geene wezenlijke waarde is.

PORTUGAL.

Men berigt van Lissabon, dat het alnu bepaald is, dat het huwelijk van koning Dom Pedro in de aanstaande lente te Berlijn bij procuratie zal plaats hebben. De Maarschalk Hertog van Terias heeft van den koning in last gekregen zich naar de hoofdstad van Pruissien te begeven, om de prinses Stephanie af te halen en naar Portugal te geleiden. Vroeger verhaalde men, dat de jonge bruid over Londen zou gaan, alwaar de hertog van Oporto haar met een klein escader, waarover hem, met den titel van admiraal, het bevel door zijn broeder zou worden toevertrouwd, zou afwachten, doch thans schijnt het vast besloten, dat de prinses regstreeks naar Lissabon zal overkomen.

RUSLAND.

Brieven uit Kalisch bevestigen, dat men de sterkte der militaire magt, die Rusland op de Chinesche grenzen zou zamentrekken, verre overdrijft, door het leger, hetwelk de Generaal Mourawief op de Aziatische grenzen bijeenbrengt, op 48000 man te stellen. Wel is waar ontwikkelt Rusland op dat punt eene groote magt, doch zelfs dan, wanneer het het denkbeeld mogt koesteren, om Mantchourie bij zijne bezittingen in te lijven, zoude het, om dat doel te bereiken, zulk een aanzienlijk leger niet behoeven.

— Men schrijft van St. Petersburg, dat het Russisch gouvernement voornemens zou zijn, in de aanstaande lente der noordkant van Sebastopol in eene vesting van den eersten rang te herscheppen, hetwelk niet strijdig zou wezen met de bepalingen van het Parijschen tractaat, alzo art 19 van hetzelfde slechts zegt, dat Rusland en Turkije geene militaire-maritime arsenalen op de oevers van de zwarte zee mogen aanleggen of aanhouden.

CHINA.

Het meest in het ooglopend verschijnsel van den Engelschen handel met China, is de ontzaglijke toename van den zijde-uitvoer uit laatstgenoemd rijk. In 1843 ontving de Engelsche markt niet meer dan slechts 100 pond. In 1845 voerde zij reeds 10,727 en in 1855, 50,489 balen uit. In 1856 werd dit laatste getal nog met 50 pCt. vermeerderd en dezelfde vooruitgang greep in 1857 plaats, zoodat de gansche waarde van dit arti-

kel niet minder dan 10,000,000 p. st. bedraagt. Bij de tegenwoordige prijzen laat het zich voorzien, dat de uitvoer nog met dezelfde vaart zal toenemen en de voortbrengst schijnt grenzeloos. Evenwel, hoe ijverig de laatste ook zijn moge, moet men geene dalingen in den prijs verwachten. De Inlandsche bevolking is zoo ontzaglijk groot en verbruikt zooveel zijde, dat zij gemakkelijk al de hoeveelheden, die de uitvoerhavens drukken mogten, kan benuttigen.

Werpen wij een oog op den theehandel, dan ontwaren wij, dat deze steeds toeneemt, en ofschoon dan ook minder vlag dan die der zijde, echter even opmerkenwaardig. Zoo verhiel de uitvoer van die koopwaar zich in 1855:

voor Engeland tot	72,000,000 pd.
„ Australië „	10,000,000 „
„ Indië „	3,000,000 „

85,000,000 pd.

en in 1856 is dit reeds zoo groot getal nog met 3 miljoen ponden vermeerderd.

Wat nu den opiumhandel aangaat, schijnt deze voortdurend toe te nemen, dewijl de kuststations, die in 1849 slechts 17,810 picols (125 pd.) ontvingen, er in 1856 76,300 picols, ter geldswaarde van 7,202,505 p. st., verkocht hebben. Dit is eene buitengewoon groote som voor eene doodelijke koopwaar, en evenwel, als men dezelve over eene bevolking van 360,000,000 zielen verdeelt, belooft het verbruik ter naauwernood 60 cents per hoofd, en derhalve niet meer dan een tiende van hetgeen de Engelschen aan tabak uitgeven. Op de verwijtingen, die men den Chinezzen zou willen doen, dat zij gewoon zijn zich met den rook van slaapbollen te bedwelmen, zou het hun gemakkelijk vallen te antwoorden, door slechts met den vinger naar de Europeesche dronkenschap te wijzen. Wat de plaatselijke opium betreft, schijnt zij belangrijker, dan men wel algemeen vermeent. De provincie Yunan brengt duizende kisten voort. „Op het amphiteater der bergen, dat de vlakke van Niogpo begrenst” zegt de correspondent van den Times, „ontwaart men uitgestrekte vlakten van den vruchtbaren grond, bedekt met slaapbollen” De officiële rapporten betreuren deze daadzaak, doch kunnen ze niet beletten. Men schat de jaarlijksche voortbrengst van opium in China op 60,000 kisten. Die opium is zuiverder en sterker dan de Indische, doch door gebrek aan voorzorg bij de bereiding, en omdat zij niet lang genoeg in de pakhuizen blijft opgeslagen, bijtend van smaak.

Deze plaatselijke voortbrengst zou dan gelijk staan aan den invoer uit Indië, en voor het geheele verbruik het cijfer van 130 tot 140,000 kisten opleveren. In weerwil van de officiële vertoogen daartegen, wordt die handel evenwel openlijk en zonder verandering gedreven. Sedert de maand Junij jl. is de invoer van opium zelfs niet meer verboden, daar men ze aan een buitensporig invoerregt van 4 dollars per 10 pond heeft onderworpen. In stede van al de voordeelen eens handels, dien zij niet kunnen verhinderen, aan smokkelaars en slijters over te laten, hebben de mandarijnen dus de wijze partij gekozen, om er een bron van inkomsten voor den staat van te maken. Indien zij twintig jaren vroeger zoo gehandeld hadden, zouden zij den oorlog met Engeland en de daaruit voortgevloeide inwendige onlusten hebben voorgekomen.

NIEUWS

Op het gebied van wetenschap, handel en nijverheid.

Handel en Nijverheid.

Gutta Percha. — Te Singapore hebben veel knoeijerijen met de gutta percha plaats, terwijl zij in Indië niet goed wordt geconserveerd, daar onderscheidene soorten bij de inzameling onder elkander gemengd worden. Als een bewijs welk een onderscheid van kwaliteiten in de gutta percha bestaat, kan dienen, dat de laatste veiling een verschil opleverde van 50 pCt.

Tot voor weinige maanden beschouwde men de gutta percha als een product, dat uitsluitend voortkwam uit de Oost-Indië, en meer bepaaldelijk van Borneo en Sumatra; later is men echter tot de ervaring gekomen, dat ook Suriname gutta-percha oplevert, alwaar een nieuwe bron van deze belangrijke stof voor ons vaderland is geopend. De proeven van de gutta percha uit de W. I. verdienen de voorkeur boven die uit O. I.

Ramee. — Daar in verscheidene gedeelten van Java, Sumatra, Borneo en andere eilanden van den grooten Archipel, sedert onbegrijpelijk jaren, door de eilanders uit eene soort van brandnetel, bekend onder den Maleischen naam van Ramee of Ramie (Boehmeria tenacissima, GAUDICHAUD; BLUME, Museum lugduno-Batavum, II, p. 211—212, tab. 56 B) eene vezelachtige stof gewonnen wordt, welke zich, door duurzaamheid en fraaiheid van voorkomen, bijzonder gunstig aanbeveelt voor alle zoodanige fabrieken waarvan hennep en vlas de grondstof uitmaken; en daar het hoogst waarschijnlijk is, dat de uitbreiding der cultuur van deze plant in de Nederlandsche koloniën, en dien ten gevolge de matige prijs waarvoor, de vezelachtige stof, die zij oplevert, ter markt zal kunnen komen, eene nieuwe bron van welvaart, zowel voor de koloniën, als voor de nijverheid in ons vaderland, zou openen; zoo looft de Maatschappij van Nijverheid hare gouden medaille en f 500 daarenboven tot premie uit, aan dengene, die ten minste een bunder lands met gemiddeld brandnetel beplant, en de daarvan gedurende twee jaren gewonnen vezelstof, wel behandeld, in Nederland verkrijgbaar gesteld zal hebben, behoudens 50 ned ponden daarvan aan de Maatschappij te zenden, te gelijk met een uitvoerig verslag aangaande de cultuur en bereiding deser vezelstof, en eene nauwkeurige opgave van den prijs, waarvoor zij in den handel zal kunnen geleverd worden.

De antwoorden, door voldoende bewijzen en certificaten van oorsprong gestaafd, moeten, vóór of op den laatsten September 1860, worden ingezonden, terwijl nogtans de bekroning ieder jaar zal kunnen plaats hebben, zoodra er aan het gevraagde zal voldaan zijn; zullende de toewijzing der premie van f 500,— slechts éénmaal, en wel aan dengene geschieden, die de meeste vezelstof van deze plant, op Java of in eenig ander gedeelte onzer Oost- en West-Indische bezittingen, gewonnen en van voldoende hoedanigheid, hier te lande, ter markt zal hebben gebragt, terwijl daarentegen de bekrooning met de gouden medaille, tot aan drie personen, die aan de voorgeschreven vereischten zullen hebben voldaan, kan te beurt vallen, mits de bedoelde aanplanting in onderscheidene streken van Oost- en West-Indië hebbe plaats gehad.

Ontdekkingen en Uitvindingen.

Kopererts op Ceram. — Even als op Timor wordt, volgens het verhaal van Julius Kegel in das Ausland, op Ceram eene groote hoeveelheid kopererts gevonden, en treft men zelfs op de zuidkust een kopererts-heuvel aan, die echter nog door geen menschenhand is beroerd. Behalve het koper, wordt, in de digte wouden van Ceram, het zwart ebben- en wortelhout aangetroffen.

Wanneer zullen wij partij van dit schoone en rijke eiland weten te trekken?

Kunsten en Wetenschappen.

Papier-bereiding. — In de boekery van het Smithsonian Instituut bevindt zich een Nederduitsch boekje, gedrukt te Regensburg in 1772, op papier van alle mogelijke grondstoffen, waarvan bereiding tevens opgegeven wordt, zooals van wespennesten, meel, spaanders, mos, zeegras, wijn- en hopperijen, blaasbladeren van moerbeien en aloë, brandnetels, distels, struikbladeren, asbest, wol, gras, dennenhout, mais, populieren-, ken- en wilgenhout, suikerriet, kastanje- en tulpenbladeren.

Landbouw.

Koelies op Banda. — Sinds eenige jaren heeft men koelies op Java voor de notenboom te ingevoerd, die echter niet de verwachting voldoen. Ook maken zij zich te Neira aan een telijke inbraak en diefstal schuldig. Moet men daarom deze ven als mislukt beschouwen? Geenszins. Dit is alleen het gevolg van het te karig dagloon, hetwelk met dat van den op Java gelijk staat, maar alle levensbehoeften moet. Banda ingevoerd worden en zijn daarom viermaal zoo duur op Java.

Buiten de noot groeit er bijna niets anders dan de kanarie. Vee en gevogelte is er zelfs mager; — onder de perkeniers, verslapt geslacht van menschen, munt echter de heer Brandt Hildesheim uit, die, door verhooging van dagloon en eenen lijke en menschlievende behandeling van zijn werkvolk, zelfs het toekennen van belooning, zijn perk Hanang op Groot Banda in korte jaren, tot het bloeiendste perk verheven heeft.

Ofschoon de Hongiöogten opgehouden hebben, worden van tijd tot tijd de notenboomen op het oabehoude eiland door eene gouvernements commissie uitgerooid. De verhooven tusschen de perkeniers en de regering is eene zeer gedwongen deze zal geheel moeten veranderen als de notenmuscateel leven zal. Het is eene grove dwaling dat de noot alleen op Banda-groep voortteelt, want deze wordt ook op eene andere eilanden gevonden.

Het is te wenschen, dat het monopolie voor goed ophoude, de bevolking overal in de Molukken aangemoedigd worde, om teelt te hervatten.

Verplaatsing van inboorlingen. Het is bekend, hoe de inboorlingen van Van Diemenseiland, onder de benaming van Tasman eene veel belovende Engelsche kolonie, op den laatsten trap van ontwikkeling staan; de toenemende Europeesche bevolking, thans reeds 100,000 zielen bedraagt, leidde tot eenen verderen oorlog, die van wederzijden veel bloed kostte en de kolonie eene uitgave van f 324,000 te staan kwam. Het doel van oorlog, de verdringing der Inlandsche bevolking naar het schied land Forestier, was evenwel mislukt. Wat nu de Engelsche krijgsmagt niet vermogt, beproefde een eenvoudige maar veldig man met name Robinson, van beroep metselaar.

Alleen van eene oude Indische vrouw vergezeld, begaf zich in de binnenste wildernissen van het eiland, te midden der woeste stammen, waarop hij zich zulken invloed wist te verwerven, dat hij de gezamenlijke bevolking bewoog, om zich te Hobart te laten inschepen naar het eiland Flinders, waar veel kansen en buideldieren gevonden worden, het liefkoosde wild dierschen. Zij werden met vrouwen en kinderen op kosten der kolonie vervoerd en voorzien van meel, vleesch, bedden, kleederen, gereedschap, zaad, vischnetten, angels, geneesmiddelen, enz. Slechts een dozijn wilden is in Tasmania achtergebleven. Hadden slechts éénen man met den geest van Robinson in onzen Indische Archipel, om eene kleine maatschappij van Inlanders op een bevolkt eiland te vormen en te besturen, om te beproeven, onze Indiërs, in het genot van de vruchten van hunnen arbeid van alle verdrukking der Inlandsche hoofden onthieven, op gebied der nijverheid zouden vermogen!

Ingezonden Stukken.

De Majoor L. Rijssendaal en het pupillencorps te Gomb.

Met de eerste Overland-mail van Februarij, nam een waar Hoofdofficier van het Indisch leger afscheid van deze gewest, om eene (zoo wij hopen slechts tijdelijke) welverdiende rust het Vaderland te gaan smaken. Reeds vroeger op het krijgsbevoorrecht tot Ridder eener militaire orde, viel hem in later eene, in het oog van velen, niet minder eervolle onderscheiding te beurt, toen het Hoofd van den Staat hem begiftigde met Kruis van burgeradel en het Virtus Nobilitatis op zijne borstprijsen. En voorzeker, zeldzaam werd dit Vorstelijk hulde meer naar verdienste toegebragt, dan aan den braven Commandant van het Indisch Pupillencorps — den Majoor Rijssendaal.

Reeds in 1848 aan deze inrigting verbonden (eerst te Koebo en thans te Gombong gevestigd), was het den toenmaligen luitenant Rijssendaal weggelegd, om, onder het ijverig toezigt van waarden kapitein (later majoor) Meis, de grondslagen te leggen tot eene inrigting, die, hoe verschillend omtrent de werking de beschouwingen ook mogen zijn, geteld worden onder de schoonste, de meest menschlievende door militair beheer in 't leven geroepen. Aanvankelijk uit kleinginselen ontstaan, telt deze school thans ongeveer drie honderd jonge lieden, voor de groote meerderheid kinderen, die, op dit toevlugtsoord in zeer verwaarloosden toestand zouden worden, ofschoon ook bij de meesten, geheel of te deele het Epeche bloed door de aderen stroomt. En thans, valt niet alleen de liefderijke verzorging te beurt aan de jongelieden in het pupillen corps opgenomen, maar te gelijker tijd worden ze onder een geoeftend in alle vakken van onderwijs, behoorende tot eenen schaaft, vooral wakkere militaire opvoeding, en zelfs de schone kunsten (muzyk, teekenen, enz.) worden er grondig onderdicht, welke resultaten heeft dat onderwijs opgeleverd, gedurende de korten tijd van zijn bestaan? De gunstige getuigenis van den menschenkundigen als menschlievende Hertog Bernard van Saksen-Weimar, (die vorstelijke vreemdeling, wiens naam door den Hollands met eerbied zal genoemd worden, zoolang Nederland een gesandis en Nederlandsch-Indië een leger bezit) en niet minder de scherming, die deze inrigting voortdurend van het tegenwoordig leger-hoofd, zoodmede de krachtadige ondersteuning, die ze ontvirdt van den generaal-commandant der tweede militaire afdeeling, zolden genoegzaam ten haren voordeele pleiten. Maar nog is spreek het feit, waar thans reeds zoo menig leerling die school is opgenomen in de geleiden van het leger, niet alleen uitvirdende door voorbeeldig gedrag, maar ook door ijver en kundig die de uitspraak tot schande heeft gemaakt, dat het Indisch leger onvatbaar zou wezen voor hoogere ontwikkeling en vorming geest.

Dergelijke uitkomsten dankt de Pupillen-school voortzeker in eerste plaats aan de milde bescherming, die zij van het Indië Gouvernement mogt ondervinden, maar daarna niet minder aan energieke bemoeijningen van den eersten bestuurder, den straks genoemden Majoor Meis, die de grondslagen heeft gelegd en rigting aangewezen, en later aan den Majoor Rijssendaal, die gegeven was, in den geest van zijn waarden voorganger, de dementen hooger op te trekken en te voltooien eener instelling die bij de beste inrigtingen van dien aard in andere landen behoefte achter te staan. Onder zijne leiding kreeg het onderwijs eene uitbreiding en maakte de jongelieden vorderingen, die stoutste verwachtingen overtroffen. Voor een groot deel mag, zeker toegeschreven worden aan de bekwaamheid en ijver van den Majoor Rijssendaal in zijn bestuur en onderwijs ter zij stonden, maar niet minder was het ook zijn verlicht en krachtig beheer, dat allen in hünne moeilijke, doch schoone taak aanvirdigde. Doch wat bij onderwijs en opvoeding alles zegt, het veld der liefderijke zachtmoedige wijze (schoon strenge tucht niet buitluitende), die jongeren en ouderen onder zijn bestuur liefde, vrouwen en tevens eerbied voor hun chef inboezemde en iederen plicht met nauwgezetheid deed vervullen. Het was niet de ontoegelijke Hoofdofficier, dien de Pupillen in hem zagen: zij hadden Rijssendaal lief als een weldoener, die hunne beste belangen en gemeedlijken ijver behartigde en geen schooner eerestiel kon ooit geschonken worden, dan waarmede zijne dankbare leerlingen van hem spraken, als van „Vader Rijssendaal.”

Redactie.

(Wordt vervolgd)

